

Verzonden per e-mail: gemeente@oisterwijk.nl; juul.willemsen@oisterwijk.nl

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Oisterwijk
Postbus 10101
5060 GA OISTERWIJK

Oisterwijk: 10 december 2019
Betreft: ONGEVRAAGD ADVIES naar aanleiding van onderzoek naar de Oisterwijkse basisstructuur

Geacht college,

De Adviesraad Sociaal Domein Oisterwijk i.o. (hierna te noemen adviesraad) heeft kennis genomen van het rapport *Onderzoek naar de Oisterwijkse sociale basisstructuur* van bureau Adjust (hierna te noemen het onderzoek) van de bijgevoegde sociale kaart juli 2019 en van de raadsinformatiebrief waarmee u de resultaten van het onderzoek aan de gemeenteraad presenteert. Deze documenten geven ons aanleiding om onze mening over dit onderzoek aan u kenbaar maken en enkele adviezen te geven over de in het vervolg hiervan te ondernemen acties.

Algemene reactie

De adviesraad is teleurgesteld over de resultaten die het onderzoek heeft opgeleverd. Het doel van het onderzoek, namelijk het vergroten en versterken van informele ondersteuningsstructuren, het in kaart brengen van overlappingen en lacunes en het stevig verankeren van de verbinding tussen formele en informele ondersteuning, is door dit onderzoek geen stap dichterbij gekomen. Er zijn – naar ons oordeel – geen feiten en inzichten naar voren gebracht die niet reeds bekend waren. Door het aangaan van dit onderzoek is het nemen van concrete maatregelen opnieuw uitgesteld. Dat betreuren wij. Een kleine terugblik naar het verleden is in dit verband illustratief.

Terugblik

In april 2018 bracht de Rekenkamercommissie het rapport *Versterk de verbinding – hulp en ondersteuning in de sociale basisstructuur van Oisterwijk* uit. Naar aanleiding van dit rapport heeft u besloten de Oisterwijkse basisstructuur verder in beeld te laten brengen om een basis te hebben voor verdere acties. Anderhalf jaar na het rapport van de Rekenkamercommissie zijn de resultaten van het Onderzoek naar de Oisterwijkse basisstructuur beschikbaar.

In de tussentijd was het Koersdocument Sociaal Domein *Naar een Samenredzaam Oisterwijk* uitgekomen. De Wmo-raad heeft daarop als reactie gegeven, in dit document vooral aanbevelingen voor een gewenste houding en werkwijze van de partijen in het veld aan te treffen, alsmede voorwaarden waaraan voorzieningen moeten voldoen. In uw reactie op ons advies was u het met ons eens, dat concretisering in de vorm van uitvoeringsplannen noodzakelijk is. Dit laatste zou vorm krijgen in het Projectplan Sociaal Domein. Helaas heeft de adviesraad onvoldoende tijd gekregen om advies uit te brengen over dit plan. In het kader van deze korte terugblik willen wij er nu toch een opmerking over maken.

De adviesraad is van mening dat het genoemde *Projectplan* geen projectplan is. Van de 27 genoemde acties wekken slechts enkele de indruk te verwijzen naar een project met concreet benoembare

resultaten. Voor de genoemde acties zullen nog activiteitenplannen worden uitgewerkt. Naar ons oordeel is de beschrijving van de uit te voeren activiteiten pas de eerste stap om tot een projectplan te komen.

Oordeel over het rapport

Wij vinden de basis van het onderzoek uiterst mager met name waar het gaat om mantelzorgers, vrijwilligers en jeugdigen. Wij hechten eraan op te merken dat – in tegenstelling tot wat in het rapport is vermeld – de adviesraad niet is geraadpleegd. Toevallig was een van de leden van de adviesraad een van de 10 inwoners waarmee is gesproken – meer contact met leden van de adviesraad is er niet geweest.

Op basis van de beperkte informatiebasis komt het rapport tot nogal stevige uitspraken. Zo zouden vrijwilligers en mantelzorgers in de basisstructuur goed terecht kunnen voor ondersteuning. Wij komen hierop terug.

Het overzicht van de basisstructuur, de zogenaamde sociale kaart, vinden wij weinig bruikbaar (los van het feit dat een vergrootglas nodig is om de tekst te lezen). De indeling van het matrixoverzicht komt ons arbitrair voor, een indeling naar hulpvraag was logischer geweest. De aard van de hulp die de genoemde instellingen en organisaties kunnen leveren wordt niet beschreven, zodat het bestaande aanbod in de basisstructuur niet duidelijk wordt gemaakt. Vorige versies van de sociale kaart waren duidelijker.

Het rapport vermeldt dat bepaalde voorzieningen – bijvoorbeeld dagopvang voor kwetsbare en eenzame ouderen – beschikbaar zijn en dat de basisstructuur op dat punt dus aan de eisen voldoet, maar geeft niet aan hoe groot de capaciteit van die voorziening is en hoe groot – bij benadering – de vraag ernaar. Dergelijke niet gekwantificeerde constatering is voor de verdere beleidsontwikkeling van weinig nut.

De raadsinformatiebrief

Het college neemt 12 van de 47 aanbevelingen uit het rapport over. U baseert uw keuze op aansluiting bij de ambities die in de PPN en in het Koersdocument sociaal domein zijn benoemd. Wij vinden dit een nogal vaag criterium. U slaat bovendien een aantal aanbevelingen over die snel tot resultaat kunnen leiden en relatief weinig kosten met zich mee brengen. Problematisch vinden wij de slotopmerking, dat deze 12 aanbevelingen zullen *landen* in de activiteitenplannen die nog moeten worden uitgewerkt. Wij vrezen dat daarmee de aanbevelingen uit het zicht verdwijnen. Wij missen ook de rol die het college zich in het vervolgtraject toebedeelt. Zowel het rapport van de Rekenkamercommissie (pagina 13) als de adviesraad hebben aangedrongen op een sterke regierol van het college.

Onze adviezen

Versterking van de basisstructuur

De adviesraad constateert dat de pogingen om de basisstructuur te versterken gericht zijn geweest op het in kaart brengen en analyseren van de structuur en onderlinge samenhang van de aanwezige, voor iedere inwoner beschikbare, voorzieningen. Het is inmiddels duidelijk dat dit een doodlopende weg is geweest. Of de basisstructuur lacunes of overlappings kent zal pas blijken als men in kaart brengt welke weg een inwoner moet afleggen om een antwoord op zijn hulpvraag te krijgen. Met andere woorden: het definiëren en groeperen van de verschillende soorten hulpvragen moet het startpunt zijn voor het beoordelen van de toereikendheid van de basisstructuur. Wij onderschrijven op dit onderdeel dan ook het advies uit het onderzoek om zogenaamde klantreizen in kaart te brengen. Deze kunnen waardevolle inzichten opleveren. Het is van belang om daarbij de leefwereld en het perspectief van de inwoner centraal te stellen.

Op de problematiek van drie in het onderzoek genoemde doelgroepen willen wij nader ingaan: vrijwilligers, mantelzorgers en laaggeletterden.

Vrijwilligers

Het Onderzoek spreekt in zijn algemeenheid over vrijwilligers, maar ontbeert een visie op wat vrijwilligerswerk inhoudt. De gangbare definitie van vrijwilligerswerk is *onbetaald en vrijwillig aangegaan werk binnen een min of meer georganiseerd verband*. Wanneer men vrijwilligerswerk benadert vanuit de behoefte van de individuele vrijwilliger, gaat het om mogelijkheden om passend vrijwilligerswerk te vinden. Contour-de Twern onderhoudt daarvoor het Vrijwilligerssteunpunt en de Vrijwilligersvacaturebank. Ook het nieuwe knooppunt (1-loket) kan daarbij een rol spelen.

Als het gaat om het versterken van het vrijwilligerswerk, dient de aandacht uit te gaan naar de vrijwilligersorganisaties. Deze organisaties dienen hun vrijwilligers training en begeleiding te bieden. De kwetsbaarheid van deze organisaties is meestal gelegen in de continuïteit van deze ondersteuning en van de coördinatie van de inzet van hun vrijwilligers. De gemeente kan zijn financiële steun gericht inzetten om die kwetsbaarheid te verminderen en daarbij tevens eisen stellen aan de kwaliteit van de training en begeleiding. De Vrijwilligersacademie, die onder de vleugels van Contour-de Twern op dit moment een bescheiden bestaan kent, kan daarbij een rol spelen.

Mantelzorgers

Mantelzorgers kunnen, in tegenstelling tot vrijwilligers, alleen individueel benaderd worden. Ze zijn met velen, maar vormen geen groep. Ze zijn moeilijk vindbaar. Ze staan – in geval van huisgenoten met een chronische of progressieve ziekte – voor een in zwaarte toenemende taak die ook de sterksten te veel kan worden. Zwaar belaste mantelzorgers kunnen tevens in een isolement geraken. De overheid kan deze last niet van hun schouders nemen, maar op twee terreinen zinvolle ondersteuning bieden: respijtzorg en concrete hulp bij het treffen van regelingen om benodigde zorg georganiseerd te krijgen. Het is reeds lang bekend dat deze twee vormen van ondersteuning van betekenis zijn voor mantelzorgers. Daarvoor is geen lokaal onderzoek nodig. De Wmo-raad heeft er in het verleden dan ook enkele malen op aangedrongen op deze twee terreinen actie te ondernemen en verder onderzoek naar benodigde mantelzorgondersteuning achterwege te laten.

De constatering in het rapport van het onderzoek dat mantelzorgers in de basisstructuur goed terecht kunnen voor ondersteuning achten wij dan ook volstrekt misplaatst. Ja, er is dagopvang voor kwetsbare en eenzame ouderen. De capaciteit van die opvang is echter zeer beperkt.

In het ronde tafelgesprek van april 2018 heeft de toenmalige voorzitter van de Wmo-raad cijfers over het sociaal domein van Oisterwijk gepresenteerd: 26% van de inwoners van Oisterwijk boven de 14 jaar is mantelzorger, 17% is een zwaar belaste mantelzorger, 10% van de mantelzorgers zijn kinderen. Het is wellicht onmogelijk om alle zwaar belaste mantelzorgers – als we ze al kunnen vinden – voldoende ondersteuning te bieden. Het is evident dat de omvang van de beschikbare respijtzorg volstrekt onvoldoende is. Ook de dementieconsulenten stuiten voortdurend op dit probleem; wij hebben hun ervaringen in september 2018 aan u gerapporteerd.

Laaggeletterden

In het rapport van het onderzoek wordt aangegeven dat er in Oisterwijk voor laaggeletterden geen voorzieningen zijn. Wij merken op dat er wel een voorziening aanwezig is in de vorm van het Taalhuis, maar dat deze kennelijk onvoldoende bekend is. De adviesraad beschouwt laaggeletterdheid en analfabetisme als een ernstig sociaal probleem dat participatie in de samenleving in de weg staat. Het gaat om 10 à 12% van de bevolking. Wij constateren dat het college aan dit vraagstuk geen prioriteit geeft en dringen erop aan, laaggeletterdheid en analfabetisme de aandacht te geven die het nodig hebben.

Tot stand brengen van samenwerking

Vrijwel alle adviesrapporten die de laatste tijd zijn uitgebracht, bevatten de aanbeveling samenwerking tussen partijen in de basisstructuur te bevorderen. *Samenwerking in de basisstructuur* is echter een abstract begrip. Er bestaan geen maatregelen om deze in zijn algemeenheid tot stand te brengen. Samenwerking kan pas ontstaan wanneer partijen hetzelfde doel voor ogen hebben en hetzelfde resultaat van hun (gezamenlijke) handelen beogen. Wanneer je deze partijen bij elkaar zet

en vraagt welke bijdrage zij aan het gemeenschappelijke beoogde resultaat kunnen leveren, kan samenwerking ontstaan die de kwaliteit van het resultaat vergroot en/of efficiencywinst oplevert. Dan zal ook blijken dat samenwerking verschillende vormen kan aannemen.

De Rekenkamercommissie deed de aanbeveling, zogenaamde pressure cooker bijeenkomsten te organiseren om samenwerking van partijen rond één thema tot stand te brengen. Het zogenaamde Bredase model beoogt op een vergelijkbare wijze partijen tot elkaar te brengen. De adviesraad beveelt ten sterkste aan, experimenten uit te voeren met deze vormen van bevordering van samenwerking.

Tot slot

De adviesraad is zich ervan bewust met het bovenstaande een zeer kritisch commentaar te hebben gegeven op het onderzoek naar de Oisterwijkse sociale basisstructuur. Wij hadden graag een positiever geluid laten horen, maar konden daarvoor geen aanknopingspunten vinden. Wij gaan er vanuit dat een oppervlakkig acterende adviesraad weinig waarde voor u heeft. Wij houden het spreekwoord *uit wrijving ontstaat glans* in gedachte en hopen dat onze adviezen ook weer wat glans hebben aangebracht op onze wellicht wat dof overkomende kritiek.

Wij zouden het op prijs stellen als u dit ongevraagde advies ter kennis wilt brengen van de gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,

namens de Adviesraad Sociaal Domein Oisterwijk i.o.
Wouter Verschuur, voorzitter

